

Exposició-Concurs de Dibuix i Treball manual. — Any 1919

LES INSTITUCIONS DOCENTS
DE LA MANCOMUNITAT

L'ESCOLA D'ESTIU

BARCELONA : MCMXX

A L'ESCOLA D'ESTIU DE 1920

Els organitzadors de les Escoles d'Estiu de Barcelona, coneixent que la multiplicitat i l'excessiva extensió de les disciplines d'instrucció condueixen, a una falta d'intensitat, i en últim terme a un dilettantisme, han procurat, sobre tot en els últims anys, profunditzar als deixebles-mestres que a elles acuden en algunes qüestions particulars i pràctiques científiques de cabdal importància, o bé, iniciar-los en certs punts i en certs procediments que no poden ésser desconeputs de cap persona culta. Això ho trobem molt encertat. Però hem observat a totes les Escoles d'Estiu, especialment a les últimes, la falta d'algunes disciplines de gran vàlua; abans que tot, hi falta, potser, la de més alta importància: la filosofia; i amb això volem dir un curs sistemàtic, de relativa extensió. Hom discuteix la personalitat de la Pedagogia, la seva independència. Però ja no és tan discutida la íntima dependència entre la Pedagogia i la Filosofia; alguns, com Gentile, afirmen fins la seva idealitat. Si quelcom de fonamental té la Pedagogia, és, creiem, la Filosofia; i, per consegüent, una «escola de pedagogia» no pot descuidar aquesta forta unió. I si tenim en compte que els nostres mestres, «oficialment» no han saludat cap disciplina de les anomenades filosòfiques (perquè la Pedagogia que generalment han fet a la Normal està molt lluny de tot això), és més necessari que una Escola de perfeccionament procuri remeiar-ho.

Pensem també que la major part dels mestres que assisteixen a l'Escola d'Estiu, molt ple el cor i no desproveït el cap, han passat quasi tot l'any solitaris, materialment i espiritualment, en un poble del fons d'una vall, d'una erma plana o de dalt d'un cingle, i van a Barcelona amb alè d'universalitat; i la Filosofia és això: harmonia, unitat, llei. Pensem també que per a ésser un bon modelador d'ànimes, sobretot en aquells recones, no n'hi ha prou amb certs coneixements científics: serveix principalment, per la missió del mestre, pels casos de defalliment i dubte espirituals, tenir ferma la voluntat,

ben marcat el camí i noblement guiat per sanes valors morals. A assolir tot això contribueix abans que tot —junt amb l'exemple—l'estudi de la filosofia. Principalment les qüestions metafísiques...

També hi trobem a faltar, a les Escoles d'Estiu, l'estudi sistemàtic de les metodologies. I amb aquesta paraula no demanem quatre idees generals—que molt poca utilitat tenen en la pràctica—sinó un programa detallat de cada ensenyament. Nosaltres creiem que aquest treball s'hauria de basar en la història de cada disciplina; després, fer una selecció dels fets històrics, i mitjançant una adaptació a l'Escola, assenyalar el mètode-programa de l'ensenyament a l'Escola Primària. Per l'extensió que suposa aquesta tasca, podria fer-se en Escoles d'Estiu successives: encara millor quan molts anys són els mateixos els mestres que hi assisteixen.

Dediquem aquestes idees al Consell de Pedagogia, del qual havem rebut moltes atencions, per si creu útil tenir-les en compte.

«No hi ha un saber que ensenyi l'art de fer l'escola», diu Gentile (1).

Però hi ha homes que pel seu alt concepte de la vida, per la valor que li donen, i per l'amor que per tota ella senten, posseeixen el poder de fer l'escola: una totalització d'amor, d'una forta personalitat, de grans ideals ètics, d'una gran dosi de bona voluntat. De tot això junt, se'n diu posseir una santa Filosofia. I si es té aquest tresor, per a ensenyar les coses no caldrà sinó saber-les fer, i això porta en el més íntim la seva història; perquè un estudi i la seva gènesi són una mateixa cosa.

MODEST BARGALLÓ

(Extret de la Revista del Centre de Lectura de Reus).

(1) «Sommario di Pedagogia», volum I, 1913, pàgina 128.

Classe de Química elemental. — Any 1919

L'ESCOLA D'ESTIU DE LA MANCOMUNITAT

Lletra oberta a D. Modest Bargalló

« There are more things
in heaven and earth, Ho-
ratio,
than are dreamt of your
philosophy ».

(« Hamlet », acte I).

Amb la vostra nota, admirat, caríssim amic, ens heu fet pensar i rumiar bella estona. Tan encertada i justa ens ha semblat!

Com pot ser, ens hem dit, que nosaltres que procedim, que som fills precisament i vivim del sentit d'unitat i d'integritat humanes substantivades essencialment per una filosofia estructuradora del gran afany d'estètica que ens ofega, haguem esgarriat talment l'Escola d'Estiu de l'un any a l'altre fins a dur-la pels pedregars que vos esmenteu tan bé?

Per contestar-nos satisfactoriament aquesta pregunta, hem volgut refer tot el procés de l'Escola d'Estiu des de la naixença fins a l'any present,

amb tots els canvis i virades que ha sofert, reproduint els raonaments de cadascun d'ells. Hem considerat la naixença irregular, a camp ras, sense l'empar de l'Escola — de l'Escola de pedra i més encara la d'esperit — per aquestes raons imperatives que ens obliguen a començar les coses sigui com sigui, trencant per un cantó o altre, i aquesta vegada (en un tipus d'ensenyament d'extensió que no té substantivitat pròpia, com l'Escola d'Estiu) ben bé costa amunt. Hem considerat totes les etapes d'adaptació en les quals — per què no, si no teníem altre recurs? — ens hem hagut de cenyir estretament al que ens manifestava amb llenguatge claríssim el comportament dels mestres assistents. Si ells, pel fet mateix de matricular-se a una Escola d'Estiu, a Barcelona, en ple agost, renunciant a les vacances, sacrificant-se àdhuc econòmicament, ens revelaven ja un esperit no comú, agullonat secretament per uns nobles anhels insatisfets, ¿per què no havíem d'espiar els seus sentiments i no ens havíem de deixar conduir per un nord tan segur com el que ells i només ells, tan generosos del seu benestar i del seu diner pel saber i l'estudi, ens indicaven. Indubtablement, els alumnes de l'Escola d'Estiu van a Barcelona àvids de coses concretes i amb

ED. CLAPAREDE

un horror invencible a tot el que pugui acostar-se a les llarguíssimes hores de vaguetat i generalitats que els han torturat durant l'estudi de la carrera, i ja absolutament, decididament, rebutjades per ells. Car vós sabeu, car amic, millor que jo, que en el vostre país la porta de totes les ciències són uns «prolegòmens» en els quals s'han d'engolir, vulgues que no, el «concepto general» y la «razón de ser». Mes aquestes raons, amb tot i el pes que fan, no han pas tranquil·litat del tot la nostra consciència davant les manifestacions claríssimes i innegables que feu en el vostre article. Podem acabar de justificar i fins consagrar definitivament l'encert de les classes de caràcter immediat i pràctic que es donen a l'Escola d'Estiu; però, d'altra banda, hem de convenir amb vós que encara hi manquen les disciplines purament espirituals i aglutinants, sobretot, com vós esmenteu tan bellament, aquella que es declara definitivament fonamental en la Pedagogia: la Filosofia.

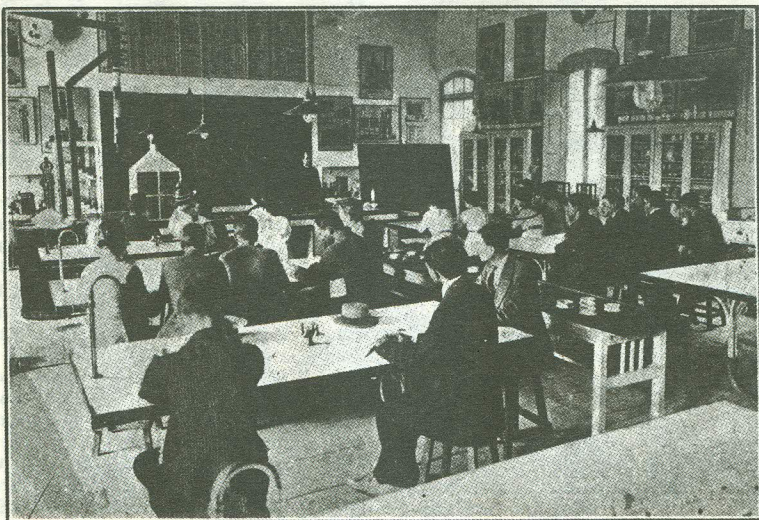
Certament, nosaltres aquí podríem trobar justificacions d'aquest buid, mes la falla encara hi és. Però, d'altra banda, què sabem del que és o no és bo? Hi ha més coses en cel i terra que les que la raó pot explicar. Una Escola d'Estiu a base d'ensenyaments concrets i materials ¿no podria produir uns efectes d'esperitualitat i d'abrandament tan forts com la millor classe de Filosofia? Tots ens hem convençut que, àdhuc omplint bellament faixes de periòdic, l'esperit pot guspirejar tot sencer.

Nosaltres, sense deixar de planye'ns de la manca d'existència real dels ensenyaments de l'esperit, tenim aquesta fe i creiem que el sant afany d'unitat circula poderós per totes les classes, per tots els actes de l'Escola d'Estiu i que aquesta adquireix, per tant, virtuts insospitables. Fins arribem a sospitar que el camí ha d'ésser aquest i no cap altre per arribar a assolir la disciplina essencialment humanitzadora que l'ha de performar. Es llarg, certament, aquest camí, però sabem prou que «Les carreres per les quals l'amic encerca son amat, son longues e perilloses, poblades de consideracions e de sospirs e de plors, e illuminades d'amors».

A la llarga teoria d'homes de ciència estrangers que d'uns anys ençà vénen a posar-se en contacte amb la intensa vida espiritual catalana, a comunicar-nos, amb la presència de llurs vides admirables, noves ardors i noves ambicions de conquestes intel·lectuals, dintre de pocs dies, mercès al Consell de Pedagogia de la Mancomunitat, podrem sumar-hi la figura eminent d'Eduard Claparède. El seu cognom prou és conegut per tots els estudiosos qui tan sovint el troben en llibres i revistes i especialment en els «Archives de Psychologie» de Ginebra, que el professor Claparède dirigeix junt amb el seu il·lustre col·lega el professor Flournoy.

Tots recordem amb quina modèstia gairebé local comenava aquella revista i sabem el prestigi que tot seguit adquiria, per la serietat dels treballs que publica, per la seva incomparable col·laboració a la ciència psicològica, per l'ampla i generosa acollida que ha donat sempre, en l'admissió de treballs, a les tendències més diverses, sempre que aportessin alguna contribució interessant a la Psicologia.

En els països llatins, malgrat que els treballs de psicologia fossin aollits en revistes no especialitzades, no hi havia cap revista abans d'aquesta que es dediqués exclusivament a la Psicologia. I el programa signat per Flournoy i Claparède que encapçalava el primer nombre, que en podríem dir mundial dels «Archives», ha vingut realitzant-se de manera que ha ultrapassat tot el que esperàvem. Plenament ha respost la revista ginebrina a aquell doble propòsit d'evitar el corsecador dogmatisme i a l'ensens els esgarriaments imaginatius tan perillosos per a la ciència. Contra el primer es prescrivien, els seus fundadors, el dubte filosòfic, tan sanitós quan, usat amb mesura, no condueix a l'escepticisme. Contra els segons, l'experimentació acurada i sistemàtica. Així l'experimentació atemperada pel dubte filosòfic, romandrà sempre alliberada dels altres dogmatismes d'home de laboratori. La suma d'idees i de fets agombolats pels «Archives» en no gaires anys, és incalculable i d'incalculable vàlua. Prou coneguda és la diversa i ensens harmoniosa aportació, la riquesa d'observacions, estudis, discus-

Classe de Zoologia. — Any 1919

sions, síntesis definitives, que hi ha donat el professor Claparède. Ell, vora una múltiple activitat intel·lectual, que el porta a explorar els més diversos camps de la psicologia, és dotat de les més eminentes qualitats de sintetització, d'unificació i sistematització, que són els senyals dels grans esperits filosòfics.

Només cal recordar els treballs publicats per ell en els «Archives» d'encà que van fundar-se, com aquells sobre la Velocitat d'aixecament de pesos de volums diferents, il·lusions de pes en els anormals. Visió entòptica dels vasos retiniaris, Percepció sincrètica en l'infant, les observacions tan originals i fecundes de psicologia animal i tants altres que poden sumar-se a les discussions, a les recensions plenes d'equanimitat i alt esperit filosòfic. Per altra banda, recordem els estudis crítics penetrants sobre treballs d'altri, com aquell sobre Myers i la psicologia religiosa, sobre Busse i les relacions entre el mental i el físic sobre William James. En fi, els treballs que li ha dictat especialment aquell seu esperit sintetitzador i sistematitzador, com la famosa teoria biològica de la son, i la classificació de les associacions d'idees, i aquella classificació i pla dels mètodes psicològics, tan memorables, i aquell Report al Congrés de Ginebra en 1909, sobre la unificació i la fixació de la terminologia psicològica.

Cal citar els seus llibres on totes les seves altes qualitats intel·lectuals

han treballat harmoniosament. Llibres traduïts a tots els idiomes i que tan coneguts són a Catalunya, «L'Association des idées», que publicava en 1903, i la famosa «Psychologie de l'enfant» (1905), que a cada nova edició se'ns ofereix millorada i enriquida. I no s'acaben aquí les manifestacions de l'activitat magnífica d'aquest home il·lustre, sinó que les seves qualitats d'home d'acció i d'organització prou s'han revelat en la dotació (junt amb el seu col·lega Flournoy) a la Universitat de Ginebra, d'un laboratori de Psicologia, sens dubte un dels millors del món, i més tard, en 1912, amb la fundació d'aquell Institut de les Ciències de l'Educació l'«Institut J. J. Rousseau», el qual ha donat una de les bases científiques més serioses que mai s'hagin pogut donar a la Pedagogia. A Catalunya són molt conegudes les tasques d'aquest Institut, no sols per les referències de revistes i opuscles, sinó per les relacions directes que hi han tingut alguns pedagogs catalans que conserven inol·ludables records dels seus estudis en aquella institució i del tracte amb els seus professors eminentes. Així, és prou sabuda entre nosaltres l'orientació d'aquell Institut. Com de Rousseau prenia les doctrines que oferien més solidesa científica i acceptava sobretot la seva concepció funcional de l'educació, i el fer de l'infant el centre de tota la ciència pedagògica. Per una experimentació sistemàtica aquell Institut ha il·lustrat els problemes de

desenrotllament de l'infant, la tècnica i l'economia del treball a les escoles, la psicologia del mestre, la didàctica. I així ha pogut assolir en el grau més satisfactori els fins que es proposaven els seus fundadors: ser, a l'ensens, una alta Escola per als mestres, un centre d'investigació, un centre d'informació, un centre de propaganda.

Cal afegir que, la suma enorme de treball representada per tot el que massa sumàriament hem dit, ha estat realitzada per un home que es troba encara en plena maduresa de vida. L'illustre doctor en medicina i catedràtic a la Facultat de Ciències de Ginebra, té ara quaranta set anys.

Aviat el tindrem entre nosaltres, i ens parlarà, com és natural, de qüestions de psicologia i d'educació. No cal dir l'expectació intensa que l'anunci de la seva vinguda ha desvetllat entre els pedagogs catalans i entre tots aquells, cada cop més nombrosos, que es donen a les diverses tasques de l'esperit.

F.

DOS CURSOS DE PSICOLOGIA

En l'Escola d'Estiu d'enguany apar tot un nou caire, la diversitat, tot i servant la unitat i l'harmonia és enriquida: a un estudi dels objectes se n'hi ha afegit un altre dels subjectes: la Psicologia.—Es aquesta ciència, en general, poc saludada pels nostres educadors, potser per servir encara l'escola tradicional el seu antic centre: el Mestre o l'entitat escola; des de Rousseau, però, la vida de l'infant té un valor; si el Cristianisme té el seu caràcter més distintiu en donar a la vida humana el valor d'una preparació per a la veritable vida, si el fet de l'existència de la mateixa Escola representa el sacrifici d'uns anys per assolir una ideal existència posterior, els temps moderns, des de Rousseau, tenen la seva alta novetat, creiem nosaltres, en donar un valor real a la vida de l'infant; el nen ha d'ésser el centre del món escolar, ens diu des d'Amèrica, John Dewey; ens cal constituir una Pedagogia, a base de les necessitats de la creixença, fa la quasi nostra Doctora Montessori.

Tot això exigeix un coneixement de la vida del nen, de la seva constitució física i psíquica, com del desenrotllament d'ambdues; el problema està en delimitar la contribució del

Mestre en la constitució de la Psicologia de l'infant, en cercar una posició que permeti l'estudi objectiu del nen, a la vegada que no minvi l'acció de l'educació. La posició montessoriana sembla situar bé el problema, donant amb això un pas ferm envers la seva solució; certament, cal una llibertat en les manifestacions infantils, certament, cal una actitud lliure de tot prejudici en l'observador, emperò, en tot cas, qualsevulla que sigui la seva solució definitiva, sempre serà bo de tenir en compte la tradició, d'entrar abans dins el món d'aquesta ciència, de posseir la seva tècnica; i, per enfortir la voluntat a donar «el pas» decididament, res com contemplar la seva eficàcia en mans d'un home veritablement genial.

En aquest sentit recomanaríem vivament als nostres companys mestres els dos cursos de Psicologia de l'Escola d'Estiu d'enguany; en el d'iniciació del professor Dwelshauvers veuran el vast camp d'aquesta novella ciència, com ço que cal aprofitar dels mètodes d'investigació presumptuosos cada un de totalitat, sense que això signifiqui, ni de lluny, una posició eclèctica; en l'exposició del pedagog M. Claparède podran tenir, en veure on arriba, un home enamorat de l'educació, un tònic per la voluntat, a la vegada que, procedent de l'home genial, una font de coneixences noves.

G. TRIGINER.

PROGRAMA

Cursos generals

ELEMENTS DE MINERALOGIA. — Professor: D. Josep R. Bataller, preverè.

BOTANICA GENERAL. — Professora: D.ª Emilia Civit de Font.

PRACTIQUES DE ZOOLOGIA.—Professor: D. Salvador Maluquer.

PRACTIQUES DE QUÍMICA ELEMENTAL. — Professora: Srta. Concepció Farran.

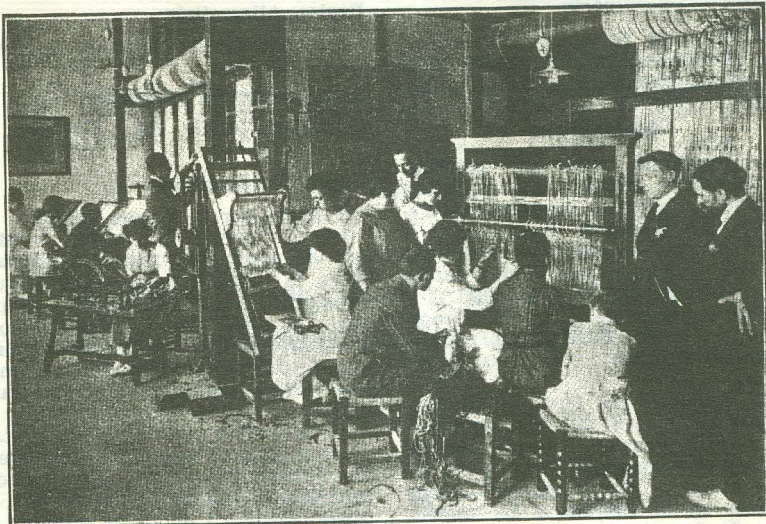
HISTÒRIA DE CATALUNYA.—Professor: D. Ferran Valls i Taberner.

PRINCIPIIS DE PSICOLOGIA (en francès). — Professor: M. Georges Dwelshauvers.

GEOGRAFIA FÍSICA. — Professor: D. Jaume Marcet.

Cursos especialitzats

SISTEMÀTICA VEGETAL. — Professor: Dr. Pius Font i Quer.

Classe de realitzacions manuals: Teixits. — Any 1919

MICROSCOPIA VEGETAL. — Professor: D. Joaquím de Barnola, S. J.

AMPLIACIÓ DE PRÀCTIQUES DE QUÍMICA. — Professor: D. Manuel M.ª Balaguer.

CURS DE TREBALLS D'OBRAJOR. — Professor: D. Rafael Solanich.

NOTES. — a) L'ingrés als Cursos generals és lliure. Els cursos especialitzats són per número molt reduït d'alumnes i requereixen el coneixement general de la matèria. b) Els ensenyaments seran pràctics a base de treballs de laboratori o exercicis.

Secció extraordinària

Curs extraordinari de M. Edouard Claparède, Professor a la Universitat de Ginebra i a l'Institut Jean Jacques Rousseau, sobre'l tema:

«PSICOLOGIA DE LA INTELIGÈNCIA»

EXPOSICIÓ-CONCURS D'HERBARIS i cicle de conferències sobre l'ensenyament de les Ciències Naturals.

GRUP D'ENSENYAMENT DOMÈSTIC per professores especialitzades dirigit per la Sra. Concepció Farran, directora de la Secció d'Ensenyament Domèstic del Consell de Pedagogia. (Vegi's fulla especial).

EXCURSIONS, VISITES I FESTES. L'Escola d'Estiu de 1920 començarà el dia 21 de juliol i acabarà tots els seus actes el dia 28 d'agost.

Demani's l'horari i condicions o bé

el llibret general de l'Escola d'Estiu de 1920, Consell de Pedagogia de la Mancomunitat, Urgell, 187. — Barcelona.

HORARI

Cursos generals

Matí, classes tots els dies, des del 1 de juliol al 21 d'agost.

De vuit a nou, Botànica General, D'un quart de deu a un quart d'onze, Elements de Mineralogia.

De dos quarts d'onze a dos quarts de dotze, Pràctiques de Zoologia.

De vuit a dos quarts deu, Pràctiques de Química Elemental.

De tres quarts d'onze a tres quarts de dotze, Geografia Física.

Tarda, classes tots els dies, des del 21 de juliol al 15 d'agost.

De sis a set, Principis de Psicologia (en francès).

D'un quart de vuit a un quart de nou, Història de Catalunya.

Cursos especialitzats

Matí, classes tots els dies, des del 21 de juliol al 21 d'agost.

De vuit a dos quarts de deu, Microscopia vegetal.

De nou a dos quarts d'onze, Sistemàtica vegetal.

De dos quarts d'onze a dos quarts de dotze, Ampliació de pràctiques de Química.

De vuit a deu, Curs de Treballs d'obrajor.

Secció extraordinària

L'horari de la secció extraordinària és eventual i s'assenyalarà en el programa general que ha de publicar-se.

CONDICIONS

La matrícula valdrà cinc pessetes. Els cursos generals són de lliure elecció: pels cursos especialitzats s'exigeix la preparació indispensable.

En general es limita la matrícula en tots els cursos, però la dels cursos especialitzats és molt reduïda.

Tots els actes de la secció extraordinària, llevats els del Grup d'Ensenyament domèstic, són d'assistència lliure.

La inscripció pot fer-se els matins, d'onze a una, en el Departament d'Ensenyament Primari i Secundari del Consell de Pedagogia, i les tardes, de cinc a set, i els diumenges d'onze a una en la Biblioteca del mateix Consell, Urgell, 187.

SECCIÓ ESPECIAL PER A MESTRESSES MENAGÈRES

El programa de lliçons especials per Mestresses Menagères serà com segueix:

Lliçons generals d'higiene

7 lliçons pel Dr. D. Josep Agell i Agell:

1.ª Composició del cos humà. — Desgast de la funció vital. — Desgast per treballs de diferenta naturalesa. — Excreció residual. — Concepte i funció de l'aliment. — L'aliment segons les edats i clima.

2.ª El nitrògen en la naturalesa. — El cicle del nitrògen i la funció dels seus compostos en l'economia humana.

3.ª El fòsfor com aliment. — El carboni com ídem. — Estudi dels productes naturals que els contenen en condicions més apropiades per a l'alimentació.

4.ª Influència de les adulteracions i falsificacions dels aliments en llur valor alimentici. — Les conserves alimentícies: aventatges, inconvenients i perills de les mateixes. — Els antisèptics i conservadors de productes alimentícies.

5.ª El perill dels insectes a la salut pública.

6.ª L'higiene de les aigües potables.

7.ª La desinfecció i l'antisèpsia en vida domèstica.

Règim alimentici

3 lliçons del Dr. Francesc Gallard.

Lluita contra la tuberculosi

3 lliçons del Dr. Pla i Armengol.

Lliçons de jardineria

6 lliçons per D. Vicens Nubiola:

1.ª LA TERRA I ELS ADOBS. — Mene de terra. — No totes les plantes volen la mateixa terra. — Plantes que necessiten terra de castanya. — Barreges de terres per a testos. — Testos: qualitat que han de reunir, manera d'omprir-los. — Adobs: què són i mènes. — Adobs líquids, concentrats, d'assimilació ràpida.

2.ª MULTIPLICACIÓ DELS VEGETALS. — Multiplicació sexual. — Com creixen plantes noves. — Mecanisme de l'hibridació. — La llavor i la sembra. — Terra, manera i temps de sembrar. — Cures de les plantes nescudes.

3.ª MULTIPLICACIÓ DE LES PLANTES. — Multiplicació sexual. — Rebrotos, divisió de la mota i capficats. — L'esqueix i el maïol. — L'empelt. — La cabesa.

4.ª CONREU. — Plantar, replantar i trasplantar. — Espurgar. — Podar. — Regar. — Què és forçar una planta? La planta malaltisa i el seu remei.

5.ª PLANTES CASOLANES. — De test, d'aigua, de paret. — Plantes de sol, ídem d'interior. — L'arbre fruiter.

6.ª ALGUN CONREU ESPECIAL. — Clavell, roser, crisantem, anemora. — La flor i la casa.

Lliçons generals sobre ensenyament domèstic.

4 lliçons per la senyoreta Concepció Farran.

Concepte de l'ensenyament domèstic en diferents països.

Influència de la vida de guerra en l'esdevenir de la dona en les escoles menagères.

Aspectes necessaris a tenir en compte per l'ensenyament domèstic a casa nostra.

Visites a les Escoles Domèstiques de Barcelona.

NOTES.—Aquestes lliçons seran donades tots els dies des del 26 de juliol al 7 d'agost, de 10 i $\frac{1}{2}$ a 1.

La matrícula valdrà 5 pessetes i amb ella podran les inscrites a aquesta Secció especial cursar també totes les classes d'Escola d'Estiu que siguin compatibles.